

A flor de pell

↓
12

www.ugt.cat

A flor de pell

Edició: Secretaria de Política Sindical - Salut Laboral

UGT Catalunya

Redacció, disseny i correcció: l'Apòstrof, sccl

Impressió: Artyplan

Dipòsit Legal:

“S’ha tornat a posar colònia. La sogra s’ha tornat a posar colònia. Segur que ho ha fet expressament.” La colònia de la sogra fa que l’Aliou tingui marejos i mals de cap. Tenen dit a la Mariola que no se’n posi, però sempre que els visita es presenta perfumada. “És que la mama és gran i s’oblida de les coses”, s’excusa, avergonyida, la Violeta. “És que sóc negre i no m’accepta”, sosté l’Aliou. Sap que no és veritat, però avui es troba malament i està de mal humor.

A l’Aliou, li entren nàusees quan la sogra s’apropa per encaixar. No és ella, sinó el perfum. El mateix li passa amb la tinta dels diaris: l’olor el fa emmalaltir. “Tens sensibilitat química múltiple”, va sentenciar el metge fa tres setmanes, després de sotmetre’s a una marató de proves i de visitar-se per nombrosos especialistes. “És irreversible.” A banda dels marejos, les migranyes i la sensació de pèrdua de força i d’equilibri, el pitjor efecte de la malaltia és la disminució de la seva autoestima: des que li van confirmar el diagnòstic, l’Aliou té l’autoestima de la mida d’un caragol.

La Mariola estreny la mà a l’Aliou i aquest, de reüll, mira la seva dona. “La mama és una persona antiga i no li agrada fer petons. A mi me’ls fa a l’aire, no et pensis”, murmura la Violeta en veure la cara de disgust del seu home. L’Aliou acarona el cabell de la Violeta i li xiuxiueja “gua-pa”. Avui és un dia especial i no vol discutir amb la sogra: la Mariola ha vingut a conèixer la seva primera néta, la Rita.

—Amb el vostre permís, aniré a fer un volt. Prescripció mèdica. A més, segur que heu de parlar de moltes coses.

—No, Aliou, queda't amb nosaltres...

—Deixa que surti i s'esbravi, dona!

—Aniré a fer un tomb pel parc. En una hora o una hora i mitja seré aquí.

A l'Aliou, li agrada viure a Canyelles. Tot i que no és el barri més cèntric de la ciutat, és on es respira millor. Per a ell, és un consol i un privilegi tenir Collserola a tocar de casa: fa que s'oblidi de l'estrès de la metròpoli i de les cabòries. El relaxa. Des que li van donar la baixa, fa vuit mesos, no ha deixat d'anar-hi cap dia.

Onze del matí. A aquestes hores, si fos a Les Punxes, estaria regant les seves maduixes. Les seves maduixes. Com li agradaven! El pitjor de Les Punxes era arribar-hi: des del seu barri fins a la plantació, trigava més d'una hora i mitja. Primer el metro, després tres quarts en tren fins a Sant Pol i, un cop allà, pedalejar deu minuts ben bons per un camí costerut.

Les Punxes era la seva segona casa. La feina era més aviat feixuga, però a l'Aliou li agradava suar i embrutar-se amb l'adob i administrar els fertilitzants i mullar-se mentre regava. Li recordaven la seva ciutat, Ziguinchor, allà a la Casamance, i la seva infantesa al costat de la mare, els seus germans petits, els mangos, les pinyes i les papaias. “Les maduixes són l'alegria de l'hort”, va pensar l'Aliou quan va arribar a Les Punxes i va veure per primer cop les maduixeres. Tenia només 22 anys. N'han transcorregut nou.

En època de collita, tots els treballadors de Les Punxes podien endur-se caixes de fruita a

casa. L'Aliou i la Violeta passaven moltes nits atipant-se de maduixes. Sempre que en consumien, deien el mateix: "La maduixa no cansa. El plàtan, en canvi, embafa. I el meló també. Però la maduixa no. La maduixa és perfecta". Algun dia especial, la Violeta comprava nata. I berenaven, o prenien per postres, maduixes amb nata. Les menjaven sempre amb les mans. I se les donaven l'un a l'altre. S'escuraven els dits mútuament. A la Violeta, li agradava contemplar el contrast de les mans negres del seu xicot amb el vermell de la maduixa. "La combinació és perfecta", li repetia cada cop que feien el ritual de la nata.

Abans, les maduixes eren el *leitmotiv* de la relació. L'Aliou hi pensa tots els dies. Sempre que feien juguesques, apostaven el mateix: "Una setmana alimentant-nos només de maduixes". Un cop ho van fer. En set dies, van ingerir 13 quilos de maduixes i un pot de nata. Ara és diferent. Ara parlar de maduixes gairebé està prohibit. Des que l'Aliou no treballa, no ha entrat cap maduixa a casa. La Violeta ja no en porta, encara que li agradin, per no recordar-li l'accident.

L'accident. Per què ningú de Les Punxes no li va explicar els riscos dels productes fitosanitaris? A Les Punxes, els pesticides s'utilitzaven tranquil·lament, com si fossin aigua. Cap tècnic de prevenció de riscos laborals, cap inspector no havia visitat mai l'hivernacle, ni havia comentat als treballadors les mesures de prevenció que havien de seguir. Segons va afirmar un metge, si l'Aliou hagués utilitzat mascareta, segurament l'aerosol no hauria penetrat als seus pulmons ni a la sang. O si s'hagués posat guants, el líquid tòxic no hauria entrat al cos pels porus de la pell.

L'accident. L'Aliou només en recorda el desmai. Aquell dia feia molta calor. Havia passat tot el matí intentant eliminar els fongs de les maduixes amb pesticides. La setmana anterior els havia aplicat un tractament, però no havia funcionat. Segons els metges, l'Aliou va patir una intoxicació severa i per això va desmaiar-se. Va estar tres dies ingressat a l'hospital perquè s'ofegava. Quan en va sortir, pensava que amb el temps es recuperaria. Que el mal de cap intens desapareixeria. Que les rampes a les mans se n'anirien. Que tornaria a dormir com sempre i adéu a l'insomni. Però van transcórrer els dies i les setmanes, i l'Aliou cada cop estava més desesperat i trist. Llavors, va començar el periple de metges, mútues i hospitals.

El metge de la mútua li va llegir la sentència: “D’acord amb les característiques que descrius del teu lloc de treball i el resultat de les proves, fa molt de temps que estàs exposat de manera constant a productes químics, potser a dosis no gaire altes, però suficients per produir alteracions serioses en el teu cos. Aquesta exposició constant és la responsable que hakis desenvolupat sensibilitat química múltiple. A partir d’ara, t’hauràs de cuidar. T’hauràs de cuidar molt. Hauràs de canviar els teus hàbits. I oblida’t de treballar com fins ara”.

Oblida’t de treballar. Oblida’t de treballar. Les paraules del metge van fulminar-lo. El doctor va afegir que les alteracions a l’organisme eren irreversibles i que l’únic que podia fer era evitar el contacte amb les substàncies que li desencadenaven el malestar. A partir d’aquí, viuria temporades més plàcides i temporades més crítiques.

Aquest matí el parc de Collserola està molt tranquil. Més que en un parc, l'Aiou té la sensació de trobar-se enmig d'una gran muntanya. "Millor el medi natural que l'urbà. Millor els arbres que l'asfalt", li va recomanar també el facultatiu. S'asseu en un banc, tanca els ulls i gaudeix de l'escalfor del sol damunt del rostre. Pensa en com seria la seva vida si no hagués tingut l'accident.

L'Aliou tenia coll avall que passaria els seus dies al costat de la Violeta i al costat de les maduixes. A Les Punxes, estaven especialitzats en la varietat ocell, la més dolça, la més bona i la més saborosa de les que es fan al Maresme. El conreu a Les Punxes estava molt poc mecanitzat. Cultivaven les maduixes a sota d'uns túnels de plàstic blanc a la part superior i de plàstic negre a la inferior. D'aquesta manera, ajudaven la planta a florir i evitaven que es perdés aigua. El reg era gota a gota. La producció, la portaven a una cooperativa, que s'encarregava de comercialitzar la maduixa per totes les poblacions del Maresme i de fora de la comarca. A l'Aliou, li agradava la seva feina i el tracte que tenia amb tothom. En els últims anys, però, passava que les maduixeres s'omplien de fongs i d'àcars. I eliminar-los era un problema. Havien intentat eradicar-los de manera natural, però després de molts intents fallits havien hagut de recórrer als pesticides.

El seu millor amic, el Samuel, li va explicar ahir, quan va venir a veure la Rita, que des del dia que l'Aliou es va desmaiar els amos de Les Punxes s'han posat les piles en prevenció de riscos. Ara, tots els treballadors han rebut una formació específica sobre l'ús dels productes

fitosanitaris i tenen un carnet que n'acredita els coneixements. Ara, s'utilitzen uns altres productes a la plantació: són més cars, però també menys tòxics, i es compren en uns establiments especialitzats. Ara, cada treballador va amb un equip de protecció que consta de granota, botes, mascareta, guants i ulleres. A més, han construït un magatzem per guardar els pesticides i la resta de productes químics que sempre està ventilat; a dins hi ha extintors i un rètol que diu "Prohibit fumar", i a fora han penjat un cartell amb una calavera i la paraula "Perill". Tots els estris que fan servir per administrar els fitosanitaris –galledes, bàscules o mesuradors– estan molt ben senyalitzats i, per netejar-los, segueixen un protocol molt estricte. I també en tenen un altre per a la gestió de residus; ja no els porten als abocadors, com havien fet sempre. "És que abans, quan estaves tu, allò era un desgavell", va comentar-li el Samuel amb la nena als braços. "Te'n recordes de la sala polivalent que teníem? Allà dinàvem, ens canviàvem de roba, fumàvem, jugàvem a cartes i guardàvem els químics. Una bogeria! Ara està prohibit fer tot això. Diuen que va ser un miracle que no ens passés res."

El Samuel també és senegalès. Ell i l'Aliou es van conèixer a Les Punxes. Entre ells, parlen en diola. Durant set anys, van compartir pis a Santa Susanna. Tots els dies, anaven a Les Punxes en bici. Es van posar forts. Després, l'Aliou va conèixer la Violeta i es va traslladar a Barcelona. La Violeta vivia en un pis gran i antic del barri de Canyelles, a Nou Barris. Pertanyia a la seva àvia i no havia de pagar lloguer. Per a l'Aliou, viure a Nou Barris suposava aixecar-se més d'hora els matins i arribar més tard els vespres. Però li

compensava. Viure amb la Violeta i en un pis tan bonic bé valien les més de tres hores diàries que destinava als desplaçaments.

Ara que no treballa, l'Aliou troba a faltar el Samuel. L'Aliou pensa en ell tots els matins quan surt a passejar per Collserola. Abans, es veien cada dia; ara, en canvi, només alguns caps de setmana. Ahir, quan va venir a veure'ls, va tenir una alegria. Al seu amic, li va caure la bava quan va conèixer la Rita. L'Aliou li va demanar que en fos el padrí. El Samuel va emocionar-se. “Kasumay, Rita! Kasumay, preciosa”, va pronunciar en català-diola.

L'Aliou es posa unes ulleres de sol i s'aixeca del banc. Després del passeig, passarà per una botiga i comprarà una gorra a la Rita. Ara que ja és primavera, el sol comença a picar i la nena ha d'estar ben protegida. La Rita és la seva esperança. Gràcies a ella, espera sortir del pou on ha caigut des que li han diagnosticat la malaltia. La nena serà un estímul, n'està segur. A estones, l'Aliou se sent un inútil. Un destorb. I amb l'autoestima de la mida d'un cargol. O d'una maduixa. Però a estones també se sent privilegiat perquè viu amb les persones que més s'estima. Potser aquest estiu aniran tots a Ziguinchor. L'Aliou vol presentar la Rita a la mare i els germans. Es tornaran bojos d'alegria.

Ahir el Samuel li va dir que ell i la Rita eren clavats. I ho va dir content. Molt diferent del to que ha utilitzat aquest matí la sogra quan ha vist la nena per primera vegada: “És fosqueta. Ha sortit a ell.” Fosqueta, és a dir, mulata. A ell, o sigui, a l'Aliou. A pesar del comentari, la Mariola ha agafat la Rita en braços, se l'ha menjat a petons

i ha estat dos minuts llargs mirant-la i dient-li “guapa, guapa, guapa”.

Fa molt de sol. L’Aliou busca una ombra al parc. N’hi ha moltes. Des que li van diagnosticar la sensibilitat química múltiple, enyora fer natació. Ara ja no hi va, perquè no tolera el clor. Fa que s’ofegui, que li costi de respirar. Al principi d’estar de baixa, anava molt sovint a la piscina; li servia per desconnectar. Però cada dia es trobava pitjor i un dia va tenir una crisi. Primer li van donar cortisona i després li van trobar que tenia un problema a la glàndula tiroide: “Tens hipotiroïdisme”. Des de llavors que es medica. També al principi li van dir que la seva malaltia era psicosomàtica i que estava relacionada amb problemes psíquics. I va anar a un psicòleg. A la cinquena sessió, el metge li va demanar que no tornés més, que ell allà no hi feia res.

Ara que ja saben que l’Aliou té sensibilitat química múltiple, ell i la Violeta han hagut de modificar molts costums del dia a dia. No poden fer servir cap producte que contingui químics: el xampú, la pasta de dents, el detergent, el suavitzant, la colònia, les cremes o el paper de vàter que utilitzaven fins ara els han hagut de substituir per productes totalment naturals. Si no, a l’Aliou li agafa taquicàrdia. També han hagut de canviar el matalàs. I res de menjar fregits o de beure aigua de l’aixeta. El mòbil, sempre que sigui possible, apagat. L’Aliou i, de retruc, la Violeta i la Rita, estan forçats a viure en un ambient 100% natural.

La Violeta s’ho pren amb humor. Des del primer dia, ha donat suport a l’Aliou. Mai no ha dubtat d’ell. És una sort. L’Aliou coneix altres malalts

que han hagut de lluitar contra el desconeixement dels amics i la família, que els han titllat d'excessius o primmirats. És una impotència molt gran. L'Aliou es considera afortunat, perquè ha sabut el diagnòstic en pocs mesos. La majoria de pacients han de peregrinar durant anys de consulta en consulta. Hi ha pocs metges al país que sàpiguen diagnosticar la malaltia. Segons diuen, és perquè no hi ha gaires ajudes de l'Estat ni s'investiga prou.

El que més preocupa l'Aliou últimament és la seva vida laboral. Els metges li han dit que algunes temporades podrà treballar, però que d'altres haurà d'estar de baixa. El malestar emocional i la pèrdua de confiança li ve d'aquí: com es podrà guanyar la vida, en aquestes circumstàncies? Quina empresa voldrà contractar un treballador que potser es passa la meitat de l'any de baixa? Els de Les Punxes, de moment, no s'han pronunciat, però el temps corre i l'Aliou necessita tenir seguretat econòmica, i més ara que ha nascut la Rita i les despeses s'incrementen. La Violeta, com sempre, li transmet tranquil·litat: “Amb el meu sou, podem viure els tres; no veus que no hem de pagar lloguer?” Però l'Aliou està intranquil i, per aquest motiu, ha fet una sol·licitud perquè se li reconegui una invalidesa derivada de la feina.

L'Aliou atura la passejada per ensumar romaní i espígol. Se'n posa una branca a la boca. És una sort, pensa, que cap d'aquestes plantes no li produeixi una reacció adversa. Quan la Rita camini, la portarà a la font de la Budellera, que és el seu racó preferit del parc, i li ensenyarà a distingir pins, roures, alzines i oms, que és el que més abunda. “Se sabrà de memòria totes les plantes, arbres i ocells que viuen aquí.”

L'Aliou alça la vista i veu, dos-cents metres enllà, una parella de jardiners treballant en un parterre. Han polvoritzat a consciència unes plantes de flors vermelles “Deuen tenir alguna plaga”. L'Aliou sent curiositat per acostar-s'hi i comprovar-ho, però sap que, si ho fa, després es trobarà malament. Es nota que els jardiners han rebut formació i informació sobre fitosanitaris, rumia l'Aliou mentre els mira, perquè duen mascareta, guants, botes i roba de màniga llarga. Ell, en canvi, quan treballava a Les Punxes, anava amb pantalons curts i samarreta de tirants. I, els dies que feia més calor, amb xancletes de piscina. Es posava, això sí, una gorra per no agafar una insolació. Els jardiners, aliens a la mirada de l'Aliou, han senyalitzat la zona on s'ha aplicat el tractament químic perquè els vianants no s'hi acostin. Ho deuen haver fet al matí, a primera hora; segons li va explicar el Samuel, a Les Punxes ara també ho fan així.

El metge de la mútua va ser molt clar: “El desencadenant de la malaltia acostuma a ser l'exposició a productes tòxics. Poden ser insecticides, fitosanitaris, pintures, dissolvents, productes de neteja, cosmètics, etc. La majoria d'articles que utilitzem diàriament porten químics. Entren al cos a través dels pulmons, de la pell o de l'aparell digestiu. En no dur mascareta, en el teu cas deuen haver entrat pels pulmons”. Als jardiners que estan ara mateix treballant al parc, difícilment els passarà això. Van ben protegits.

L'Aliou mira el rellotge. Fa cinquanta minuts que ha sortit de casa. Sense presses, emprèn el camí de tornada. Pensa on pot haver-hi una botiga de roba per a nadons per comprar una gorra a la Rita. Vol que sigui vermella. El vermell li quedarà molt bé. La gorra que ell es posava a

Les Punxes també era vermella. La hi va regalar el Samuel. El pròxim cop que parli amb ell, li demanarà que la hi porti. Li fa il·lusió tenir-la.

A mesura que es va acostant a la plaça Karl Marx, la remor dels cotxes es fa més intensa. L'Aliou es posa en alerta. Els vehicles, l'asfalt, els fums, el soroll..., és un medi hostil per a una persona amb sensibilitat química. Es treu de la butxaca una mascareta i se la posa. No li agrada fer-ho, perquè atrau les mirades de la gent. Però és millor això que inhalar fums tòxics i trobar-se malament. “Entre les ulleres de sol i la mascareta, deuen pensar que sóc boig.”

Travessa el brogit de la ronda i gira, a mà esquerra, per un carreró. Allà hi ha una botiga per

a infants. Es diu “La rodona”. No és gaire gran, però tenen de tot. Hi ha anat un parell de vegades amb la Violeta. La noia de la botiga, que és molt agradable, els va explicar que la rodona és la primera figura geomètrica que distingeixen els nens petits.

L’Aliou triga deu minuts a escollir un casquet vermell per a la Rita. Quan arribi a casa, el primer que farà serà emprovar-l’hi, fer-li una foto i enviar-la per correu electrònic a la seva família de Ziguinchor. I també farà una còpia a paper per al Samuel. Perquè la tingui al menjador o penjada a la nevera amb un imant.

Abans de pujar a casa, l’Aliou s’atura en una fruiteria que no havia vist mai. Segons indica el rètol, tot el gènere que tenen és ecològic i de proximitat. A l’Aliou, li criden l’atenció les maduixes. Coneix bé el gènere. Només veure-les, sap que són bones. “Són d’aquí, del Maresme”, deixa anar la fruitera. “Provi’n una, si vol. Ja veurà que bones. Ara que és temporada de maduixes, val la pena menjar-ne. Tenen molta fibra, i vitamina C i E. Van bé per a tot. I no engreixen. És clar que a vostè no li sobren gaires grams.” “Doncs posi-me’n un quilo.”

Mentre col·loca la clau al pany, intenta imaginar-se la cara que farà la Violeta quan el vegi arribar amb les maduixes. “S’haurà de pessigar dos cops per creure-s’ho.” Al costat de l’ascensor, saluda la dona de fer feines, que està netejant l’escala. Ara feia mesos que no es veien. Sempre que coincideixen, enraonen una estona. Però avui l’Aliou només li diu hola. Deixa anar un sobri “hola” i un concís “com va?”, i s’acomia molt ràpidament. Just ara, la dona de fer feines està

netejan l'escala amb lleixiu, i el lleixiu irrita les mucoses de l'Aliou i fa que tussi. En la pròxima reunió de veïns, l'Aliou té pensat d'explicar a tots els inquilins el que li passa i els demanarà de canviar els productes químics de la neteja per altres d'ecològics. En el fons, la mesura beneficiarà a tothom, no només a ell. I, encara que hi hagi una mica de diferència de preu, la despesa és perfectament assumible.

Quan l'Aliou entra a casa, es troba la Violeta i la seva sogra enraonant en veu baixa. La Rita mama i no volen molestar-la. L'escena el commou. I més encara quan la Mariola s'aixeca per rebre'l.

—Alí, guapo, ja has tornat.

La Mariola encara no sap pronunciar bé el nom del seu gendre. L'Aliou ja hi està acostumat, però a la Violeta se li escapa el riure cada cop que ho sent. L'Aliou s'acosta per fer un petó a la Violeta, però abans s'atura, perplex, i contempla la Rita. La nena està concentrada succionant el mugró de la mare. El mugró de la Violeta és clavat a una maduixa, observa l'Aliou. No se n'havia adonat fins ara. Llavors treu la bossa de les maduixes. La Violeta somriu amplement.

—Què és això? Si són maduixes!

—El que no sé és si ens queda nata.

—Aliou, per què ho has fet?

—Ho saps perfectament: la maduixa no cansa. El plàtan, en canvi, embafa. I el meló també. Però la maduixa no. La maduixa és perfecta.

Mentre la Violeta les tasta, l'Aliou col·loca el casquet vermell a la seva filla, que segueix enganxada com una grapa al pit de la mare.

—Mama, per què no ens fem una foto ara que hi som tots?

—Ja us la faig jo. Fa dies que no vaig a la perruqueria i m'estimo més no sortir.

A la fotografia que el Samuel té penjada a la nevera, es veu la Rita entre els seus pares. Duu una gorreta vermella i somriu. L'Aliou i la Violeta, en canvi, surten fent ganyotes. La Mariola va desaparèixer just en el moment que sostenien una maduixa entre els dits i que deien “Lluís!” a la càmera.

Secretaria de Política Sindical – Salut Laboral
Rambla del Raval 29-35, 08001 Barcelona
Tel. **93 304 68 33**
otprl@catalunya.ugt.org
www.ugt.cat

Finançat per:

FUNDACIÓN
PARA LA
PREVENCIÓN
DE RIESGOS
LABORALES